

ARCHEOLOGICKÝ ÚSTAV AKADEMIE VĚD ČESKÉ REPUBLIKY V BRNĚ

PŘEHLED VÝZKUMŮ

50

Brno 2009

PŘEHLED VÝZKUMŮ

Recenzovaný časopis
Peer-reviewed journal

Ročník 50
Volume 50

Číslo 1–2
Issue 1–2

Předseda redakční rady
Head of editorial board

Pavel Kouřil

Redakční rada
Editorial Board

Herwig Friesinger, Václav Furmánek, Janusz K. Kozłowski,
Alexander Ruttka, Jiří A. Svoboda, Jaroslav Tejral, Ladislav Veliačik

Odpovědný redaktor
Editor in chief

Petr Škrdla

Výkonná redakce
Assistant Editors

Soňa Klanicová, Marián Mazuch, Ladislav Nejman, Olga Lečbychová,
Rudolf Procházka, Stanislav Stuchlík, Lubomír Šebela

Technická redakce, sazba
Technical Editors, typography

Pavel Jansa, Ondřej Mlejnek

Software
Software

Spencer Kimball, Peter Mattis, GIMP Development Team 2008: GNU
Image Manipulation Program, 2.6.1
GRASS Development Team 2008: Geographic Resources Analysis
Support System, 6.3.0
Kolektiv autorů 2008: Inkscape, 0.46
Kolektiv autorů 2005: L^AT_EX 2_ε

Fotografie na obálce
Cover Photography

Fotografie levalloiského hrotu nalezeného při výzkumu paleolitické lo-
kality Tvarožná-Za školou. Srov. studii P. Škrdly a kol. obr. 5:1. Foto
J. Špaček.

*A foto of the Levallois point found in the Paleolithic site Tvarožná-
Za školou. See the study of P. Škrdla et. al. Fig. 5:1. Photo by J. Špaček.*

Adresa redakce
Address

Archeologický ústav AV ČR, Brno, v. v. i.
Královopolská 147
612 00 Brno
E-mail: pv@iabrno.cz

Webové stránky s pokyny pro autory: <http://www.iabrno.cz/pv>

ISSN 1211-7250

MK ČR E 18648

Vydáno v Brně roku 2009

Copyright ©2009 Archeologický ústav AV ČR, Brno, v. v. i. and the authors.

chovaných v oblasti nohou zemřelého) ani pohřební oděv. Z hrobové výbavy se zachovaly pouze předměty z trvanlivých materiálů: kovový křížek s pozlaceným závěsníkem, jezdecké ostruhy a přezky (obr. 62, náprsní řádový kříž a lemování velkého řádového kříže z pláště, kostěné korálky z růžence. Nálezový soubor prokazatelně indikuje pohřeb příslušníka řádu německých rytířů, vzhledem k samostatné hrobce a charakteru doprovodných předmětů nejspíše výše postaveného hodnostáře v rámci řádové hierarchie. Bližší údaje k osobě pohřbeného včetně časového vročení může přinést stylistický rozbor doprovodných předmětů v kombinaci s antropologickou analýzou kosterních pozůstatků a archivním průzkumem.

Kromě dokumentace vlastní hrobky byl formou sondáže ověřen stratigrafický vztah hrobky k okolnímu terénu. Byla potvrzena důvodně předpokládaná vazba hrobky na hřbitovní kapli, důležité zjištění pak představuje zachycení staršího hřbitovního horizontu, časově předcházejícího výstavbě kaple v roce 1674.

František Kolář

Literatura

Kuča, K. 1996: *Města a městečka v Čechách, na Moravě a ve Slezsku, I. díl A–G*. Praha.

Mezerová, L. 2001: *Seznam nemovitých kulturních památek okresu Bruntál*. Bruntál–Ostrava.

Samek, B. 1994: *Umělecké památky Moravy a Slezska I*. Praha.

Resumé

Bruntál (Kat. Bruntál–Nisské předměstí, Bez. Bruntál), Ruská Str. Neuzeit. Gruft, Friedhof. Rettungsgrabung.

BŘECLAV (OKR. BŘECLAV)

Zámecké náměstí č. o. 2, č. p. 1, p. č. 421/3, 481/1. Pozdní středověk, novověk. Zámek (hrad). Zjišťovací výzkum.

V souvislosti s přípravou rekonstrukce břeclavského zámku pro potřeby Městského úřadu v Břeclavi byla v květnu 2008 provedena zjišťovací sondáž, která měla upřesnit strategii následného záchranného archeologického výzkumu. Za tímto účelem byly strojně vyhloubeny dvě sondy (S 01, 02; obr. 63), jejichž profily byly následně zdokumentovány a ověřovány archeologem.

Sledovaný prostor se nachází na katastrálním území Břeclav v prostorách a přilehlém areálu břeclavského zámku (Zámecké nám. č. o. 2, č. p. 1). Z hlediska historického byl prostor od raného středověku součástí břeclavského hradu (od poloviny 16. století renesančního zámku). Nachází se v nadmořské výšce cca 160 m n. m., 300–400 m severozápadně od dnešního kostela sv. Václava na nám. TGM. Lokalita leží v údolní nivě řeky Dyje, která je v okolí Břeclavi široká 2 až 6 km. Na většině míst je podloží tvořeno pleistocenními až holocenními písčitoštěrkovými terasami, které jsou překryty mladšími povodňovými hlínami. V samotném prostoru břeclavského

zámku tvoří podloží říční (fluviální) písčitohlinité sedimenty povodňových hlín (Czudek 1997, 45; Stránil, Havlíček 2001, 11–14).

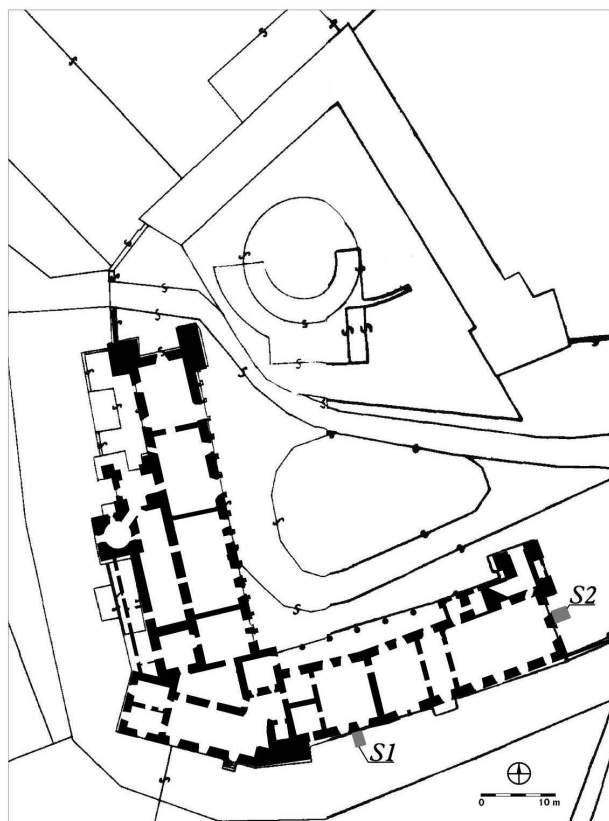
Sonda S 01 (1,60 × 1,20 m, hloubka 2,10 m; S-JTSK -583748.6558, -1210956.0016; -583747.5656, -1210955.6482; -583746.9906, -1210957.1696; -583748.0808, -1210957.6368) byla vyhloubena vně zámku, při jižní stěně jižního křídla, v místech projektovaných podzemních garáží a její dno se nacházelo přibližně v hloubce dna základového výkopu budoucí stavby. Sonda S 02 (2,0 × 1,5 m, hloubka 2,0 m; S-JTSK -583721.9776, -1210939.6796; -583720.1208, -1210938.9968; -583719.5311, -1210940.3937; -583721.4469, -1210941.0874) byla položena opět vně zámku při východní straně jižního křídla, v blízkosti trasy kolektoru projektovaného na nádvoří zámku. Její hloubka opět přibližně korespondovala s hloubkou výkopu pro kolektor.

V celém profilu sondy S 01 (P1) byly zachyceny pouze hlinitopísčité navážky (s. j. 100–108), které se svažovaly směrem k jihu, popř. k jihovýchodu. Některé z nich měly charakter požárových destrukcí se značným podílem větších kusů přepáleného až slinutého hlinitopísčitého materiálu (s. j. 102, 103). Při severní straně sondy byl obnažen cihlový základ jižní stěny jižního křídla zámku, jeho základové spáry však nebylo dosaženo. Zlomkový keramický materiál, který nebyl zastoupen nijak četně, lze datovat obecně do období pozdního středověku a raného novověku.

V celém profilu sondy S 02 (P2) byly zachyceny výplně raně novověké jámy na pálení vápna (s. j. 110, 111, 112?), jejíž dno bylo v hloubce cca 1,80 m pod povrchem současného terénu tvořeno tvrdou vápennou krustou s kameny a cihlami. Pod ním se nacházela souvislá uloženina charakteru přemístěných vrstev, obsahující příměs středověkého materiálu (s. j. 109). Při západní straně sondy byl obnažen předstupující základ východní stěny jižního křídla zámku ze smíšeného zdiva (s. j. 900), jehož základové spáry nebylo dosaženo. Vzhledem k tomu, že vnější strana zdiva směrem k základové spáře pozvolna předstupovala směrem do sondy, musíme předpokládat, že bylo původně zděno do volného prostoru (příkop, značně nižší úroveň terénu před výstavbou zámku?), který byl pravděpodobně následně zavezen (Dejmal, Kolařík, Sedláčková 2008).

Ani v jedné ze dvou sond nebylo dosaženo geologického podloží, které je v místech zámku tvořeno fluviálními písčitohlinitými sedimenty povodňových hlín. Stejně tak sondy nenarazily na původní pravěké ani raně a vrcholně středověké terény a objekty, které se tedy pravděpodobně nacházejí ve větších hloubkách, jak ostatně ukázaly i starší archeologické výzkumy (Klanicová, Peška 1993; Kordiovský 1980; 1987; Kordiovský, Unger 1972; 2001). Charakter zjišťovacího výzkumu nás neopravňuje předkládat jednoznačné závěry, nicméně dokumentované situace naznačují, že minimálně jižní křídlo zámku bylo pravděpodobně zakládáno do mocných pozdně středověkých a raně novověkých navážek (S 01), popř. lokálně stavěno z poněkud nižší úrovně terénu, který byl v zápětí navýšen přibližně na dnešní niveletu (S 02).

Václav Kolařík, David Merta

●br. 63: Břeclav, zámek. Vyznačení sond. Abb. 63: Břeclav, Schloss. Kartierung der Suchschnitte.

Literatura

- Czudek, T. 1997:** *Reliéf Moravy a Slezska v kvartéru*. Tišnov.
- Dejmal, M., Kolařík, V., Sedláčková, L. 2008:** Břeclav, zámek – sondy. Rkp. nálezné zprávy č. j. 29/2008. Uloženo: Archiv nálezných zpráv, Archaia Brno, o. p. s.
- Klanicová, E., Peška, J. 1993:** Průzkum na zámku v Břeclavi. *Přehled výzkumů* 1991, 76.
- Kordiovský, E. 1980:** Stavebně historický průzkum břeclavského zámku. *Přehled výzkumů* 1977, 92.
- Kordiovský, E. 1987:** Břeclavský zámek (archeologické nálezy). Mikulov.
- Kordiovský, E., Unger, J. 1972:** Mladohradištní a středověké nálezy na břeclavském zámku. *Přehled výzkumů* 1971, 101.
- Stráník, Z., Havlíček, P. 2001:** Geologické poměry okolí města Břeclav. In: E. Kordiovský (ed.): *Město Břeclav*. Knižnice sborníku Jižní Morava, sv. 25, Brno, 11–14.
- Unger, J. 2001:** Za tajemstvím břeclavského hradu. In: E. Kordiovský (ed.): *Město Břeclav*. Knižnice sborníku Jižní Morava, sv. 25, Brno, 134–138.

Resumé

Břeclav (Bez. Břeclav), Schlossplatz Nr. 2. Spätmittelalter, Neuzeit. Siedlung, Schloss (Burg). Probegrabung.

BŘEZINA (OKR. BLANSKO)

Intravilán obce. Středověk, novověk. Vápenická pec. Záchranný výzkum.

Při výstavbě rodinných dvojdomků v Březině firmou RKM brokers, s. r. o., došlo k narušení historické polní vápenické pece, která byla zapuštěná do zaniklého úvozu, jenž procházel z V strany paralelně se současnou asfaltovou komunikací ve směru Ochoz–Březina. Pec byla prořata v podélné ose hlubokým zářezem vjezdu k budoucímu domu (GPS Loc: 49°16'43.139"N, 16°44'49.089"E). Jednalo se o jámovou vápenku s čelní „kamennou“ plentou a jedním tahovým kanálem, která byla kompletně zapuštěna do hlinitopísčitého podloží. Z okolních odvalů byly získány ojedinělé zlomky keramiky, datovatelné přibližně do pozdního středověku až novověku.

Petr Kos

Resumé

Březina (Bez. Blansko), Intravillan der Gemeinde. Mittelalter, Neuzeit. Kalkofen. Rettungsggrabung.

BUDIŠOV NAD BUDIŠOVKOU (OKR. OPAVA)

Kostel Nanebevzetí Panny Marie, p. č. 1. Středověk, novověk. Sakrální areál. Záchranný výzkum.

Záchranný archeologický výzkum v Budišově byl vyvolán celkovou rekonstrukcí schodiště a opěrných zdí před průčelím kostela Nanebevzetí Panny Marie. Stávající kostel představuje barokní novostavbu z let 1747–1756 (stavitel Mikuláš Thalherr z Fulneku) na místě původního středověkého kostela, zmiňovaného v písemných pramenech poprvé k roku 1530 (srov. Malý 1931, 125). Město Budišov nad Budišovkou leží na Moravě, poblíž historické moravsko-slezské hranice, v široké kotlině, která odčleňuje pásmo Nížkého Jeseníku a Oderské vrchy. Vznik Budišova jako institucionálního města lze předpokládat v průběhu poslední čtvrtiny 13. století v souvislosti s kolonizační činností olomoucké kapituly (Malý 1931, 76; Kuča 1996, 394–397; Samek 1994, 304–306).

Archeologický výzkum (NPÚ Ostrava akce č. 48/08) byl prováděn v době od 1. července do 24. září roku 2008, a to ve stavbou dotčeném prostoru před průčelím kostela (obr. 64, 65). Bezprostředním impulzem k zahájení archeologického výzkumu bylo narušení torza zděné architektury v samém začátku stavebních prací. V rámci zkoumané plochy byl nejprve formou ručního odkryvu sledován průběh dochovaného zdiva. Postupně tak byl v půdorysné situaci (v úrovni dochované koruny zdiva) odhalen pozůstatek někdejšího stavebního komplexu, sestávajícího z centrály zapojené do ohradní zdi. Následně byl systémem zjišťovacích sond (S1–S7), položených v kontaktu s dochovanými relikty zdiva, ověřen stratigrafický vztah těchto zdí k okolnímu terénu a dokumentován vývoj historického nadoží od středověku po současnost. Ve všech sondách (vyjma sondy S7) bylo dosaženo základové spáry zdiva, bylo registrováno předstupující základa